

Eskişehir'in Somut Olmayan Kültürel Mirası ve Geleceğe Aktarımı

Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (BAP) tarafından desteklenen daha kapsamlı bir projenin çıktılarında biri olan ve Eskişehir'in Somut Olmayan Kültürel Mirası adını taşıyan bu katalog, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün öğretim üye ve öğrencileri tarafından gerçekleştirilen ve güncel verilere dayanan alan çalışmalarının bir ürünüdür. 2003 yılında kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu tarafından kabul edilen ve 2006 yılında Türkiye'nin taraf olduğu Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin tanımladığı kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi kültür koruma hedeflerinin yanında Eskişehir'in turizm altyapısı ve faaliyetlerinin çeşitlendirilerek ulusal ve uluslararası alanda canlandırılmasını ve var olan turizm potansiyelinin tanıtılmasını amaçlamayan proje kapsamında yapılan alan çalışmalarının yerel yönetimler tarafından çeşitli projelerle restore edilen Odunpazarı'nda kurulabilecek Eskişehir Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi'nin altyapısını da oluşturması, turizm ile ilgili karar verici resmî kurumların kültür turizmi konusunda özendirilmesi ve son olarak çevrenin kültür turizmine uygun hâle getirilerek sosyal farkındalığın güçlendirilmesini de hedeflemesi son derece önemlidir. Odunpazarı tarihî kent merkezi gibi önemli kültür turizmi ağına ve potansiyeline sahip bölgede kurulacak Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi ile Eskişehir'in kültürel mirasının bu merkezde dört mevsim ziyaret edilebilir ve karşılıklı etkileşim içinde uygulanabilir hâle getirilmesi, projenin tamamlanması gereken bir bölümü olarak kültür koruma ve tanıtma hedef ve yaklaşımlarına uygundur.

Eskişehir'in Somut Olmayan Kültürel Mirası adını taşıyan elinizdeki katalog, bu alanda çalışan bir akademisyen olarak büyük bir memnuniyetle belirtmeliyim ki, Eskişehir kent merkezinde ve Eskişehir il sınırları içindeki 14 ilçe ve 185 köyde yaklaşık beş ay boyunca sürdürülen ciddi ve sistemli alan çalışmalarına dayanmaktadır. Alan çalışmaları, akademik çevrelerin aşına olduğu folklor derleme tekniklerinin yanı sıra "Somut Olmayan Kültürel Miras"ın korunması, gelecek kuşaklara aktarılması ve kültür turizmine kazandırılması hedefleri doğrultusunda yapılmıştır. Bilindiği üzere somut olmayan kültürel miras terimi UNESCO tarafından hazırlanan Sözleşme'de "toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar" olarak tanımlanmaktadır. Somut olmayan kültürel miras ifadesi, sözlü kültür yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi, beceri ve deneyimleri içermektedir. Konuya Türkiye ve Türk kültürü özelinden bakacak olursak somut olmayan kültürel miras teriminin; masal, destan, hikâye gibi sözlü ürünler; "âşıklık sanatı, köy seyirlik oyunları, karagöz, meddah gibi gösteri sanatları; doğum, evlenme, ölüm, Hıdırellez, Mayıs Yedisi gibi toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler; halk hekimliği, halk mutfağı, halk mimarisi gibi doğa ve evrenle ilgili uygulamalar ve usta-çırak ilişkisi içinde öğrenilen ve seri üretime dayanmayan tüm geleneksel meslekler yani el sanatları geleneğini kapsadığını söyleyebiliriz. Somut olmayan kültürel mirasın belirlediği alanlar SOKÜM'ün Korunması Sözleşmesi'nin 2. Maddesinde şu başlıklar altında toplanır:

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;
- Gösteri sanatları;
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler;
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;
- El sanatları geleneği

Elinizdeki katalog, Eskişehir merkez ve ilçelerinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Turizm Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanları; doktora, yüksek lisans ve lisans düzeyinde konuyla ilgili derleme teknikleri açısından özel kurslardan geçirilmiş araştırmacı ve derlemecilerle gerçekleştirilen uzun süreli alan çalışmalarından elde edilen verilere ve eğer varsa bu verilerin daha önce yapılmış derleme ve alan araştırmalarından elde edilen bilgi, belge ve folklorik ürünlerle karşılaştırmalı analizine dayanmaktadır. Bu nedenle katalogun Eskişehir'in somut olmayan kültürel miras tanımı içinde yer alan kültürel ve sanatsal uygulamaları hakkında güncel ve güvenilir bir kaynak oluşturacağı inancındayım.

Bu katalogun ortaya çıkışında kuşkusuz pek çok kurum ve kişinin emeği var. Öncelikle bu çalışmanın ortaya çıkmasındaki destekleri ve icracı kararlılıklarından dolayı Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ni, Turizm Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanları, doktora, yüksek lisans ve lisans öğrencilerini tebrik ederim. Eskişehir Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi için gerekli konağı tahsis edip tefrişatını yapan Eskişehir Valisi ve Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı Başkanı Sayın Güngör Azim Tuna'nın kültürel mirasın korunmasına yönelik çabaları takdire şayandır. Yüzyılların imbiğinden süzülüp gelen değerli bilgi, belge ve deneyimlerini bu proje kapsamında bilim dünyası ile paylaşan Eskişehir halkı, derleme çalışmalarına katılan genç akademisyenler ve öğrencileri bu projenin gurur tablolarını oluşturmaktadır. Son olarak iyi bir yönetim kültürü içinde bu projenin sonuçlanmasını sağlayan Proje koordinatörü Doç. Dr. Yaşar Sarı ve yardımcıları Doç. Dr. Mehmet Kaşlı ile aynı zamanda bu katalogun editörü olan Yrd. Doç. Dr. Adem Koç'a teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ
UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı